

KÚRIA

Bhar.I.356/2017/4.szám

A Kúria Budapesten, a 2017. év május hó 23. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A hivatali visszaélés büntette miatt indult büntetőügyben a másodfellebbezéseket elbírálva a Pécsi Ítéltábla Bf.I.34/2016/7. számú ítéletét mindhárom vádlottra vonatkozóan megváltoztatja, és

I. rendű, II. rendű és III. rendű vádlottakat az ellenük társtettesként elkövetett hivatali visszaélés büntettének [Btk. 305. § a) pont] vádja alól felmenti.

Az eljárás során felmerült 111.190 (száztizenegyezer-százkilencven) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

I n d o k o l á s

A Szekszárdi Törvényszék a 2016. május 3. napján kihirdetett 6.B.158/2015/10. számú ítéletével az I. rendű vádlottat a felbujtóként elkövetett hivatali visszaélés büntettének [Btk. 305. § a) pont], míg a II. rendű és a III. rendű vádlottakat a társtettesként elkövetett hivatali visszaélés büntettének [Btk. 305. § a) pont] vádja alól felmentette azzal, hogy az eljárás során felmerült bűnügyi költséget az állam viseli.

Az ügyész az első fokú ítélet ellen mindhárom vádlott terhére fellebbezést jelentett be felmentésük miatt, büntetőjogi felelősségük megállapítása és velük szemben büntetés kiszabása érdekében.

A másodfokon eljáró Pécsi Ítéltábla a 2016. december 20. napján kihirdetett Bf.I.34/2016/7. számú ítéletével az elsőfokú bíróság

ítéletét megváltoztatta, I. rendű, II. rendű és III. rendű vádlottakat bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett hivatali visszaélés büntetében [Btk. 305. § a) pont] és ezért I. rendű vádlottat háromszáz napi tétel pénzbüntetésre ítélte, II. rendű és III. rendű vádlottakat két-két évre próbára bocsátotta; a kiszabott pénzbüntetés egy napi tételének összegét 1.000 forintban állapította meg azzal, hogy az így kiszabott összesen 450.000 forint pénzbüntetést meg nem fizetése esetén fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre kell átváltoztatni, és kötelezte a vádlottakat a felmerült bűnügyi költség megfizetésére.

A másodfokú bíróság ítélete ellen az ügyész I. rendű vádlott terhére a büntetés súlyosítása, II. rendű és III. rendű vádlottak terhére pedig intézkedés helyett büntetés kiszabása érdekében élt fellebbezéssel, az I. rendű vádlottal szemben szabadságvesztés és közügyektől eltiltás, a II. rendű és a III. rendű vádlottakkal szemben végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés kiszabását indítványozva.

A vádlott és a védők a vádlottak felmentése érdekében jelentettek be fellebbezést.

A Legfőbb Ügyészség a védelmi fellebbezéseket alaposnak találta és az ügyészi fellebbezést visszavonta.

Álláspontja szerint a Btk. 459. § (1) bekezdés 11. i) pontjára figyelemmel a terheltek ugyan hivatalos személynek minősülnek, azonban a nemzetiségek jogaira vonatkozó törvény rendelkezéseire is figyelemmel a tényállásban leírt magatartásuk során nem gyakoroltak közhatalmi funkciót, mivel a nemzetiségi önkormányzat kötelező és önként vállalt közfeladatait felsoroló törvényi rendelkezésekre figyelemmel az elnök megválasztása kívül esik a közfeladatok körén, ezek az önkormányzat törvényes működésével kapcsolatos döntések, miként a méltatlanság megállapítása is. Megítélése szerint a jogszabály pusztán döntési kötelezettséget ír elő a képviselő-testület számára, a döntés kimenetelére vonatkozóan rendelkezést nem tartalmaz, és ennek érdekében írja elő, hogy amennyiben jogszabálysértő döntés születik, akkor az illetékes kormányhivatal a törvényszékhez fordulhat, így a nemzetiségi önkormányzat működésének törvényessége körében hozott döntés nem minősül a Btk. 305. §-a szerinti hivatali visszaélésnek.

Ezért arra tett indítványt, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg és bűncselekmény hiányában mindhárom vádlottat mentse fel a hivatali visszaélés büntetvének vádja alól (BF.132/2017/1.).

A másodfokú ítélet ellen a vádlottak javára bejelentett fellebbezések a Be. 386. § (1) bekezdés a) pontjára tekintettel joghatályosak, ezért a Kúria a fellebbezéssel megtámadott ítéletet a Be. 387. § (1) és (2) bekezdésére figyelemmel - a 392. § (1) bekezdés b) pontja szerinti tanácsülésen - az azt megelőző első- és másodfokú bírósági eljárással együtt felülbírált.

Ennek során megállapította, hogy mind az első-, mind a másodfokú bíróság maradéktalanul betartotta az eljárási törvény rendelkezéseit.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást a másodfokon eljáró ítélőtábla megalapozottnak találta és eljárásban irányadónak tekintette.

A Kúria a tényállást ugyancsak megalapozottnak találta, az iratellenes megállapítást, téves ténybeli következtetést nem tartalmaz, ekként az a Be. 388. § (1) bekezdésére figyelemmel a harmadfokú eljárásban is irányadó.

E tényállásra figyelemmel a fellebbezések megalapozottak.

A - módosított - vád tárgyává tett bűncselekményt, a Btk. 305. § a) pontja szerint minősülő hivatali visszaélés büntettét az a hivatalos személy követi el, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon vagy jogtalan előnyt szerezzen, hivatali kötelességét megszegi.

A hivatali kötelezettségszegés akkor valósul meg, ha a hivatalos személy törvények, más jogszabályok, illetve alacsonyabb szintű szabályok (mint pl. szervezeti és működési szabályzat, ügyrendi, ügyviteli szabályzat stb.) által előírt kötelességeit szegi meg. A bűncselekmény célzatos, azaz csak egyenes szándékkal követhető el, így nem valósul meg bűncselekmény, ha a cselekmény a jogszabályok téves értelmezésén alapul. A cél a jogtalan hátrány okozása vagy jogtalan előny szerzése; ezek lehetnek akár anyagi, akár erkölcsi, akár személyi természetűek.

A hivatalos személy elköveti a hivatali visszaélés büntettét akkor is, ha a jogtalan hátrány okozása vagy jogtalan előny szerzése érdekében hivatali hatáskörét túllépi (Btk. 305. § b) pont), vagy hivatali helyzetével egyébként visszaél (305. § c) pont).

Kétségtelenül jogtalan előny lehet a kisebbségi önkormányzati, elnöki státusz jogszabályellenes megszerzése, megtartása.

Nem vitás az sem, hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 11. i) pontjára figyelemmel a nemzetiségi önkormányzati képviselő-testület tagja hivatalos személynek minősül.

A felhívott törvényi tényállás által védett jogi tárgy a hivatalos személyek működésének törvényes rendje és a működésükbe vetett közbizalom, ezen túlmenően azonban a bűncselekmény megállapítására csak abban az esetben kerülhet sor, ha a kötelességszegés vagy a hivatalos személy hatáskörébe utalt jogosultság önkényes gyakorlása, a visszaélés a hivatali helyzettel közvetlen hatással van a hivatalos személy közfeladatot ellátó tevékenységére. Ennek hiányában bűncselekményről nem, legfeljebb fegyelmi vétségről lehet szó.

Azaz a hivatali bűncselekmény megállapításának feltétele, hogy az közvetlen hatással legyen a hivatalos személy közfeladatot ellátó tevékenységére, és ezen keresztül sértse vagy veszélyeztesse az állami szerv működésének rendjét, illetve a törvényességbe vetett közbizalmat (BH 2004.493.).

A bűncselekmény vádlottak terhére megállapított fordulatának elkövetési magatartása mindig a hivatali helyzethez, a hivatalos minőséghez kapcsolódó jogok meg nem engedett módon történő gyakorlása, ha az alkalmas a hivatalos szerv eljárási rendjének, végső soron a törvényes működésbe vezetett közbizalom sérelmének vagy veszélyeztetésének megállapítására.

Mindebből következően nem állapítható meg a hivatali visszaélés bűncselekménye annak a hivatalos személynek a terhére, aki a kötelességszegő magatartását nem a hivatali működése - a közhatalmat gyakorló tevékenysége - kapcsán, hanem kizárólag a közszolgálati jogviszonyából származó kötelességét sértve valósítja meg (BH 2015.296.).

Azaz akkor, ha az elkövető cselekménye nem a hivatali jogosítványainak a rendeltetésellenes gyakorlását jelenti, a cselekménnyel összefüggésben közhatalmi feladatot nem lát el, a bűncselekmény megállapítása nem kerülhet szóba.

I. rendű vádlottnak a kisebbségi önkormányzat elnöki pozíciójában történt megerősítése nem vitásan jogtalan előnyt biztosított, azonban ez a kisebbségi önkormányzat közfeladatainak ellátásával nem állt közvetlen kapcsolatban.

Ahogy arra a Legfőbb Ügyészség helytállóan hivatkozott: a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (Njtv.) 114. § (1) bekezdés a) pontja szerint a helyi nemzetiségi önkormányzat át nem ruházható hatáskörében dönt az elnökhelyettes megválasztásáról.

Ugyanakkor a helyi nemzetiségi önkormányzat közfeladatait a törvény 115. és 116. § sorolja fel; az előzőek szerinti választás

nem tartozik a közhatalmi funkciók közé.

Ahogy azt az ítéletábra fel is hívta: a nemzetiségi önkormányzati képviselő megbízatása az Njtv. 102. § (1) bekezdés d) pontja szerint megszűnik a méltatlanság megállapításával, és a 107. § (1) bekezdés c) pontjára, (2) bekezdésére, továbbá a 108. § (1) bekezdés f) pontjára figyelemmel a méltatlanság megállapításával megszűnik a szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre ítélt elnök megbízatása is.

A törvény 108. § (2) bekezdése szerint a képviselő-testület határozatban állapítja meg az elnöki megbízatás megszűnését, a (6)-(8) bekezdés pedig egyértelmű rendelkezéseket tartalmaz arra vonatkozóan, hogy mit kell tenni abban az esetben, ha a törvényben írt feladatainak és kötelességeinek a nemzetiségi önkormányzat nem tesz eleget, azaz a képviselő-testület, közgyűlés nem dönt az összeférhetetlenségéről, vagy döntése jogszabálysértő. Ilyen esetben a fővárosi és megyei kormányhivatal keresetet nyújt be az elnöki tisztség megszüntetése érdekében a bírósághoz.

Az irányadó tényállás szerint ez meg is történt, a kereset alapján az I. rendű vádlott elnöki tisztségének megszűnését megállapította.

Mindebből következően akkor, ha az elnök méltatlansága a törvény 107. § (1) bekezdés c) pontja alapján azért áll be, mert szándékos bűncselekmény miatt jogerősen szabadságvesztésre ítélték, a nemzetiségi önkormányzat joghatályosan nem is tudja az elnöki tisztséget fenntartani, amelyre egyébként nem is jogosult, az erre irányuló döntése ezért formális, joghatás kiváltására nem alkalmas.

Emellett a nemzetiségi önkormányzat mulasztása esetén életbe lép az előzőekben leírt kötelező eljárás, melynek a kormányhivatal minden tekintetben eleget is tett, így az I. rendű terhelt elnöki tisztsége megszűnt.

A másodfokú bíróság ugyan helyesen utalt arra, hogy a vádlottak mint hivatalos személyek az I. rendű vádlott részére kívántak jogtalan előnyt szerezni, azonban az első fokon eljárt törvényszék álláspontja a helyes abban, hogy a vádlottak ezen magatartása nem kapcsolódott közvetlenül a közhatalom-gyakorló tevékenységhez, nem érintette közvetlenül a hivatali működésüket.

A jogszabály ugyan döntési kötelezettséget ír elő a képviselő-testület számára a méltatlanság kapcsán, a döntés kimenetelét azonban nem határozza meg, és éppen ezért írja elő a törvény azt, hogy amennyiben jogszabálysértő döntés születik, az illetékes kormányhivatal a törvényszékhez fordul.

Ezért a vádlottak a Btk. 305. § a) pontjában meghatározott hivatali visszaélés büntettét nem követték el.

Ugyanígy nem állapítható meg a terhükre a Btk. 305. § b) pontja szerinti bűncselekmény, miután hivatali hatáskörüket nem lépték túl.

Ugyan magatartásuk etikátlannak minősíthető, ez azonban nem elegendő a Btk. 305. § c) pontja szerinti bűncselekmény megállapításához sem. A hivatali helyzettel való visszaélés a következetes bírói gyakorlat szerint akkor eredményez bűncselekményt, ha az a hivatalos minőséghez fűződő jogosítványoknak a társadalmi rendeltetéssel ellentétes gyakorlásában ölt testet; azaz az elkövető a közhatalmat gyakorló, és nem kizárólag a közszolgálati jogviszonyából származó tevékenysége során valósítja azt meg.

Miután a vádlottak által meghozott, az elnöki tisztség meghosszabbításáról, fenntartásáról szóló, az Njtv. rendelkezéseit sértő nemzetiségi önkormányzati határozatnak nem volt köze a nemzetiségi önkormányzat közhatalmi funkcióinak gyakorlásához, a vádlottak azzal bűncselekményt nem valósítottak meg.

A Kúria ezért a másodfokú ítéletet a Be. 398. § (1) és (2) bekezdése alapján eljárva megváltoztatta, és - bűncselekmény hiányában - mindhárom vádlottat felmentette a társtettesként elkövetett hivatali visszaélés büntettének [Btk. 305. § a) pont] vádjá alól a Be. 6. § (3) bekezdés a) pontja alapján.

Az eljárás során felmerült bűnügyi költséget a Be. 398. § (3) bekezdése alapján - figyelemmel a Be. 339. § (1) bekezdésére is - az állam viseli.

Budapest, 2017. május 23.

Dr. Mészár Róza s.k. a tanács elnöke, Dr. Csák Zsolt s.k. előadó bíró, Dr. Vaskuti András s.k. bíró

A Pécsi Ítéltábla Bf.I.34/2016/7. számú ítélete a Kúria Bhar.I.356/2017/4. számú ítéletében írt változtatással 2017. május 23. napjával kezdődő hatállyal I. rendű, II. rendű és III. rendű vádlottakra vonatkozóan jogerőre emelkedett.

Dr. Mészár Róza s.k.
a tanács elnöke

A kiadmány hitelél:
TóthLné
bíróági tisztviselő